

Bojan Goja

Matrikula zadarske bratovštine sv. Silvestra u knjižnici Houghton (MS Typ 231) Sveučilišta Harvard

Bojan Goja
Ministarstvo kulture RH
Uprava za zaštitu kulturne baštine
Konzervatorski odjel u Zadru
HR – 23 000 Zadar, Ilije Smiljanića 3

UDK: 929.53(497.581.1):027.7(734.4Cambridge)
Stručni rad/Professional Paper
Primitljeno/Received: 22. 12. 2014.

Ključne riječi: matrikula, bratovština sv. Silvestra, obitelj Filippi, Zadar, knjižnica Houghton, Sveučilište Harvard

Key words: rules /matrikula/, confraternity of St. Sylvester, Filippi family, Zadar, Houghton Library, Harvard University

Rad donosi novosti o matrikuli zadarske bratovštine bičevalaca (*flagelanata*) sv. Silvestra koja se čuvala u obitelji Filippi u Zadru. Matrikula, koja se kod nas smatrala izgubljenom, čuva se u knjižnici Houghton (MS Typ 231) na Sveučilištu Harvard (Cambridge, Massachusetts, SAD). O matrikuli je na temelju starije dokumentacije opširno pisao akademik Ivo Petricioli, a u ovom se radu njegova saznanja dopunjuju novim podacima i zaključcima.

Zadar je grad čija je pokretna umjetnička baština, zajedno s onom graditeljskom, doživjela u protekla dva stoljeća teške gubitke i razaranja. Na to su presudno utjecala politička previranja, ratna zbivanja te raspad starih i uspostava novih državnih tvorevina. U tim je događanjima velik broj umjetnina zauvijek izgubljen. Neki umjetnički predmeti, za koje se nije niti znalo u našoj stručnoj javnosti ili su smatrani uništenim i nestalim, različitim putovima dospjeli su daleko od Zadra. Ipak, pojedine umjetnine analizirane su posljednjih godina u domaćoj stručnoj literaturi pa ih se barem na taj način ponovno uključilo u zadarsku umjetničku

baštinu.¹ U skupinu umjetnički izrađenih predmeta za čije se postojanje znalo, ali su smatrani izgubljenima, može se ubrojiti i matrikula zadarske bratovštine bičevalaca (*flagelanata*) sv. Silvestra koja se nekada čuvala u obitelji Filippi u Zadru. Tekst o ovoj i još jednoj matrikuli iste bratovštine, nekada u posjedu obitelji Lantana, napisao je prije mnogo godina akademik Ivo Petricioli. Studiju je temeljio na građi iz ostavštine arheologa i povjesničara Luke Jelića (1864. – 1922.) koja se čuva u Arheološkom muzeju u Splitu. U analizi se služio Jelićevim djelomičnim prijepisom i crno-bijelim fotografijama koje je tom prigodom i objavio. Prema Jelićevom opisu matrikula iz obitelji Filippi ima format 22 x 31 cm. Korice su joj od drva pokrivenog crvenim baršunom, nekad sa srebrnim okovom, koji je i tada već nedostajao. Napomenuo je da je od fol. 1 do fol. 14v tekst ispisan kaligrafskim slovima gotice – humanistike. Uz sâm tekstualni sadržaj, Petriciolija su najviše zaokupile likovne vrijednosti naslovne stranice (f. 1) obrubljene „bogatim slikarskim

.....
1 Petricioli, I. (2003.): Zadarska ikona u Texasu, *Radovi instituta za povijest umjetnosti*, 27, Zagreb: 27-34; Banić, S. (2014.): Zadarski gotički vezeni antependij u Budimpešti, *Ars Adriatica*, 4, Zadar: 75-94. U Zadar još uvijek nije vraćen ophodni križ iz 14. stoljeća, ukraden zajedno s drugim predmetima u noći između 26. i 27. travnja 1974. godine iz Samostana sv. Frane. Izložen je u *Museo Civico Amedeo Lia* u talijanskom gradu La Spezia, na što je prvi upozorio engleski povjesničar umjetnosti dr. Donald Cooper, nakon čega su 2010. godine poduzete radnje u cilju njegovog povrata. Križ je publiciran u: *** (1999.): *La Spezia – Museo Civico Amedeo Lia, Sculture e oggetti d'arte*, (ur. M. Ratti – A. Marmori), Silvana Editoriale, Cinisello Balsamo, Milano, kat. jed. 8.13., 224-228. O križu vidjeti: Kovačević, M. (2007.), Ophodni križ – još jedan anžuvinski *ex voto* u Zadru?, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 31, Zagreb, 29-42, s citiranom starijom literaturom. Budući da autorica u tekstu navodi kako u fototeci Konzervatorskog odjela u Zadru nema ni jedne njegove fotografije, ovom prigodom napominjem da navedeni Odjel ipak posjeduje fotografsku dokumentaciju ovoga križa. Radi se o isječcima filma u koloru koji govori o zadarskoj umjetničkoj baštini, na kojem je među brojnim umjetninama snimljen i ophodni križ i to avers u cjelini i posebno lik sv. Mihovila u vrhu aversa, te lik sv. Krševana na lijevom kraku reversa. Ta i ostala fotografska i pisana dokumentacija o ukradenim umjetninama iz samostana sv. Frane objedinjena je Katalogom (Konzervatorski odjel u Zadru, veljača, 2008.) izrađenim u svrhu dokazivanja vlasništva kada se, ranije od navedenog slučaja sa križem, pojavila vijest da su locirane neke druge tada otuđene umjetnine. U ovom kratkom pregledu treba spomenuti i sliku Bogorodice s Djetetom, autora Paola Veneziana, nedavno pronađenu u Italiji, nesumnjivo zadarskoga podrijetla.

renesansnim motivima i minijaturama“. Detaljno ju je opisao žaleći, među ostalim, što „...Jelić nije ostavio opis, pa ne znamo koje su boje bile upotrijebljene.“ Istaknuo je lijepo slikane inicijale, figuralne prizore, bogati ornament uz rubove te scenu u donjoj margini u kojoj su prikazana tri ljudska lika s pripadajućim natpisima: sv. Silvestar („S. SILVE / STER ORA / PRO NOBIS“) u papinskom ornatu kako sjedi na prijestolju uz koje simetrično kleče svećenik Lagusin odjeven u misno ruho („PR LACVSINVS“) i gaštald Šimun Obloserović u bratimskoj tunici i tamnom kapom u rukama („M. SIMON OB / LOSEROVIC. GA / STALDO“). On se spominje i u popisu zadarskih građana 1527. godine. Pažnju mu je privukla i vrpca na podnožju prijestolja s godinom napisanom rimskim brojevima „MDXL“, zaključivši da je matrikula i započeta te (1540.) godine kao i natpis na vrpici koja se omata oko vaze u desnom donjem kutu koji je pročitao kao: „PRE / SBITER IO. / MVTIN ... L ...“. Ispravno je zaključio je da se radi o potpisu autora minijatura i dekora naslovne stranice – kojega je tada identificirao kao svećenika Ivana Mutinellija. Ocijenio ga je kao vrijednog crtača minijaturista pretpostavivši da bi on mogao biti i pisar glavnog teksta matrikule. Upozorio je naime na temelju dostupnih fotografija da i pojedina poglavlja počinju inicijalima istih renesansnih osobina kao i dva manja inicijala na naslovnoj stranici, kao i da su pojedina slova ukrašena finim zavojitim nitima koje se vide i na naslovnici. Ustvrdio je da je njegov crtež vrlo siguran i ležeran te da je bio vješt i talentiran minijaturist. Svoj je rad zaključio pretpostavkom da su obje matrikule najvjerojatnije izgubljene.² Svoju sumnju da se matrikula nije sačuvala izrazio je i nešto kasnije kada je spominje u jednom od svojih kapitalnih poglavlja o zadarskoj graditeljskoj i likovnoj baštini u trećem svesku *Prošlosti Zadra*. Na istom mjestu navodi da se matrikula čuvala u obitelji Filippi početkom 20. stoljeća.³

No, matrikula iz obitelji Filippi ipak nije izgubljena i čuva se u knjižnici Houghton na Sveučilištu Harvard, Cambridge, Massachusetts, SAD (MS Typ 231, Confraternity of St. Silvester (Zadar, Croatia); Rules of the confraternity and school: manuscript, [ca. 1510]-1790).⁴ Fotografija u boji naslovnice (f. 1) matrikule (sl. 1)⁵ ispisane i oslikane na

pergamenu dopuna je vrsnim opažanjima i odličnom opisu kako ga je tek na temelju crno-bijelih fotografija ranije izvršio akademik Petricioli pa ga ovdje nije potrebno detaljno ponavljati. Vrijedi ipak istaknuti višebojne kolorističke efekte minijatura za kojima je žalio što ih ne može doživjeti. Prvi redak s tekстом „Al nome del omnipo[tente]“, kao i dvostruki okvir, pozlaćen je. Vaza naslikana unutar bogato ukrašenog inicijala „A“ oslikana je plavom i žutom bojom, a ona veća u desnom donjem kutu još i crvenom. Gornji dio inicijala s umetnutim lavom sv. Marka obojen je pri dnu i vrhu plavom bojom, vjerojatno kako bi se prikazalo more i nebo. U lijevom donjem kutu također je naslikana manja vaza iz koje izlazi biljni ornament. Redak s tekстом „El Modo de elezer quelli che manchara del. n.º de xxv.“ koji se nalazi neposredno ispred prvog poglavlja ispisan je crvenom bojom. Iste je boje i jedna oznaka u sredini teksta i broj „1“ kao oznaka početka prvog poglavlja. Crvenom bojom obojene su grudi pelikana koji je u sredini gornje margine prikazan kako u gnijezdu hrani ptiće svojom krvlju. Bogati biljni ornament kojim su ispunjeni okviri uz margine, sastavljen od tankih simetrično povijenih vitica, lišća, različitih cvjetova, grozdova, morganja, žirova, češera i drugih plodova, oslikan je crvenom, zelenom, plavom i žutom bojom. Tumačenje autorovog potpisa kako ga je iz crno-bijele fotografije pročitao akademik Petricioli treba tek dijelom dopuniti i ispraviti u: PRE / SBITER / IO / MVTINEN / F. Natpis upućuje da se radi o svećeniku Giovanniju iz talijanskog grada Modene (Modena – lat. *Mutina*). Majstora toga imena koji bi djelovao oko 1540. godine ne spominje *Dizionario biografico dei miniatori italiani*.⁶ Uz sam gornji rub naslovne stranice slobodnim rukopisom u kraticama je dopisano „1426 primo Novembre“ što se podudara sa datacijom kojom započinje i sâm tekst ispisan slovima tipa gotice – humanistike. Treba primijetiti i da rukopis minijaturista Giovannija iz Modene pokazuje stanovitu nedoradenost u odnosu na izvježbani sigurni rukopis neznanog pisara glavnog teksta. Stoga se ne može prihvatiti Petriciolijeva tvrdnja da je ista osoba izradila tekst i minijature u marginama, tj. da je matrikula započeta 1540., već njezin nastanak na temelju datacije kojom započinje tekst na naslovnici kao i po tipu slova glavnog teksta treba datirati u 1426. godinu. Budući da se na fol. 15 nalazi autentifikacija pravila bratovštine datirana 1. siječnja 1541. godine,⁷ i to može biti razlog naknadnog ukrašavanja naslovne stranice.

Matrikula zadarske bratovštine sv. Silvestra spominje se u trima publikacijama vezanim uz inventar knjižnice Houghton, a iako se u svima ponavljaju manje-više isti podatci, smatram da ih ipak vrijedi navesti. Prvi put se spominje u

2 Petricioli, I. (1977.): Dvije matrikule bratovštine sv. Silvestra u Zadru, *Radovi – Razdvojeni društveni znanosti* (7), god. 16., sv. 16 (1976/1977.), Zadar: 145-156. Općenito o bratovštini bičevalaca sv. Silvestra vidjeti: Strgačić, A. (1957.): Kada je zadarska bratovština flagelanata prešla iz crkve sv. Silvestra u crkvu sv. Tome Apostola, *Vjesnik Stalskog društva katoličkih svećenika NRH*, God. IV, br. 1-4, Zagreb: 51-74; Cvitanović, V. (1964.): Bratovštine grada Zadra, *Zadar-Zbornik*, (ur.) J. Ravlić, Zagreb: 462, s navedenom starijom literaturom.

3 Petricioli, I. (1987.): Renesansna tvrđava, u: Raukar, T., Petricioli, I., Švelec, F., Peričić, Š., *Prošlost Zadra III – Zadar pod mletačkom upravom*, Zadar: 295, Tabla XXXIV.

4 Podaci o matrikuli dostupni na: http://lms01.harvard.edu/F/Cl6lG5CLJJCQM9K8YSJ6Y5FB4U7N8EUBG91HA3T1A6EVCXJYKB-56051?func=find-c&CCL_TERM=sys%3D009610134&pds_handle=GUEST; pristupljeno: 2. siječnja 2014. Podatke o matrikuli vidjeti i na: http://ds.lib.berkeley.edu/MSTyp0231_2.

5 Fotografija naslovnice matrikule dostupna na: <http://pds.lib.harvard.edu/pds/view/3828494>; pristupljeno: 2. siječnja 2014.

6 *** (2004.): *Dizionario biografico dei miniatori italiani: secoli IX-XVI*, (ur.) Milvia Bolatti, Edizioni Sylvestre Bonnard, Milano.

7 Petricioli, I. (1977.): nav. dj.: 151.

1 Naslovna stranica matrikule zadarske bratovštine sv. Silvestra (preuzeto s: <http://pds.lib.harvard.edu/pds/view/3828494>; 2. 1. 2014.)

Initial page of the rules /matrikula/ of Zadar confraternity of St. Sylvester (downloaded from: <http://pds.lib.harvard.edu/pds/view/3828494>; 2. 1. 2014.)

popratnom katalogu izložbe iluminiranih i kaligrafskih rukopisa koja je od 14. veljače do 1. travnja 1955. godine bila održana u Fogg Art Museum & Houghton Library. Nalazi se pod brojem 117. kao „Rules of the Charity-School and Cofraternity of St. Silvester. Zara, Istria, ca. 1510“. Označena je MS Typ 231H. Kaže se da je pisana na talijanskom oblom goticom, da ima 31 redak, 63 lista na pergameni i 4 na papiru te dimenzije $12\frac{3}{4} \times 8\frac{5}{8}$ inča (=31,12 x 21,9 cm). Na f.1 je iluminirani okvir i tintom ispisani inicijali u tekstu. Uvezana je u crveni baršun na kojem su vidljivi tragovi metalnih kopči. Piše da je kupljena od Hansa Petera Krausa 1952. godine. Od opisa je još navedeno da su na iluminiranom okviru naslovnice imena Simona Obloserovica, *gastalda* ili *principala*, brata Lacusina, vjerojatno pisara i brata Joannesa iz Modene, iluminatora. Kasniji zapisi nastavljaju se do 1790. godine. Priložena je i crno-bijela reprodukcija naslovnice.⁸ Matrikula se pod oznakom „fMS Typ 231H“ i uz kratki opis spominje i u dodatku popisa srednjovjekovnih i renesansnih rukopisa u Sjedinjenim Američkim Državama i Kanadi. Naslovljena je kao „Rules of the charity-school and cofraternity of S. Silvester, Zara, in Italian“. Materijal je pergamena i papir, ima 67 listova, dimenzije su 31 x 22 cm. Kaže se da je napisana u Zadru („Istria“), oko 1510. godine. Pisar je vjerojatno bio brat „Lacusinus“, s kasnijim dodacima koji sežu do 1790. godine. Iluminirani okvir potpisao je brat „Joannes of Modena“. Uvezana je u stari crveni baršun. Kupljena je od H. P. Krausa 1952. godine.⁹

U katalogu srednjovjekovnih i renesansnih rukopisa u knjižnici Houghton naslovljena je kao „Rules of the Charity-School and Cofraternity of St. Silvester“ s oznakom fMS Typ 231. Za podrijetlo i vrijeme izrade navedeno je „Yugoslavia, Zadar, ca. 1510“. U opisu je navedeno da matrikula ima 67 listova, a od materijala spominju se pergamena i papir. Dimenzije iznose 31,3 x 22,2 cm. Kaže se da je na naslovnici okvir s lisnatom dekoracijom izrađenom tintom, temperom i zlatom, a lisnate inicijale imaju i druge stranice. Kao autor iluminacija naveden je svećenik Ivan iz Modene („Brother Joannes of Modena“), a kao autor rukopisa „Brother Lacusinus“. Navode se i kasniji zapisi koji sežu sve do 1790. godine. Spominje se i uvez u crveni baršun na kojem su vidljivi tragovi metalnih kopči. Ističe se da je matrikula izrađena za bratovštinu sv. Silvestra u Zadru. Kupio ju je Philip Hofer od H. P. Krausa 1952. godine, a u knjižnicu je pohranjena 1967. godine. Također je priložena

i crno-bijela reprodukcija naslovne stranice.¹⁰ Treba još primijetiti i da je vrpca sa istaknutom 1540. godinom zapisanom rimskim brojevima kao „MDXL“, još uvijek vidljiva na Jelićevoj staroj crno-bijeloj fotografiji, na ovoj u koloru oštećena ili namjerno izbrisana pa valjda stoga ta godina i nije zabilježena u navedenoj inozemnoj literaturi. Razlog zbog kojega je godina poništena treba tražiti u želji nekog od naknadnih vlasnika koji možda nije htio da se dovede u pitanje izvorna godina nastanka matrikule ili je nastojao da se dekoracija na marginama iz 1540. godine poveže s vremenom nastanka teksta i tako prikaže starijom. Na ovaj se način matrikula bratovštine bičevalaca (*flagelanata*) sv. Silvestra, nekada u posjedu obitelji Filippi¹¹, nakon prethodne studije akademika Petriciolija po drugi put vraća u zadarsku umjetničku baštinu.¹²

LITERATURA

Banić, S. (2014.): Zadarski gotički vezeni antependij u Budimpešti, *Ars Adriatica*, 4, Zadar: 75-94.

Bianchi, C. F. (1877.): *Zara cristiana*, I, Zadar.

.....
10 Wieck, Roger S. (1983.): *Late medieval and Renaissance illuminated manuscripts: 1350 - 1525; in the Houghton Library*, The Department of Printing and Graphic Arts, Harvard College Library, Cambridge/Mass.: 129-130, 171, Tabla 153. Philip Hofer (1898. - 1984.) bio je harvardski knjižničar, kolekcionar knjiga te osnivač i prvi kustos Odjela za tisak i grafičku umjetnost knjižnice Houghton. Hans Peter Kraus (1907. - 1988.) znameniti je trgovac inkunabulama, srednjovjekovnim iluminiranim rukopisima te starim i rijetkim knjigama i rukopisima.

11 O arhivu obitelji Filippi vidjeti: *** (2014.): *Vodič Državnog arhiva u Zadru*, (ur. J. Kolanović), Knjiga II, Zadar: 553-556 i Lučić, N. (1998.): *Filippi, zadarska gradanska obitelj*; *Filippi, Natale* (Božo, Božidar); *Filippi, Natale* (Lino), Hrvatski biografski leksikon, Sv. 4, E-Gm, (gl. ur.) T. Macan, Zagreb, 1998., 251-255.

12 U prodajnom katalogu aukcijske kuće Sotheby's, *** (2000.): *Sotheby's, Western Manuscripts and Miniatures*, London, 34-35 New Bond Street Thursday, 6 July 2000 (dalje: Katalog) ponuđena je na prodaju *Matrikula bratovštine Sv. Jakova od Galičije u Zadru* („Statutes of the Guild of St. James of Galice in Zadar“; Lot. 51, 38-40). U katalogu je donesen opis popraćen dvjema fotografijama u boji (naslovnica - f.1r i f.5v). Matrikula je ukrašena renesansnim iluminacijama, inicijalima i grbovima. Kupljena je za knjižnicu engleskog Sveučilišta Cambridge (Cambridge University Library, University of Cambridge). Kupovina je zabilježena u dokumentu: „List of Additional MSS of the medieval period with a note of the language from Add. 7000 onwards“ pod brojem „88. Add 9580 Statutes of the Guild of St James of Galice in Zadar (Dalmatia) 1458. Sotheby's 6 July 2000 lot 51.“ (Podatci dostupni na: <http://www.lib.cam.ac.uk/deptserv/manuscripts/Newadds.doc>, pristupljeno: 9. siječnja 2014.) Knjižnica je o nabavi matrikule izvijestila i u svom godišnjem izvješću za godine 2000. - 2001. (CAMBRIDGE UNIVERSITY LIBRARY, ANNUAL REPORT FOR THE YEAR 2000-2001, HIGHLIGHTS, 32, dostupno na: http://www.lib.cam.ac.uk/About/Ann_report_00-01.pdf, pristupljeno: 10. siječnja 2014.). U ime Sveučilišne knjižnice (pretpostavljam one u Zagrebu) za kupnju matrikule natjecala se i Flora Turner Vučetić, no ona je ipak završila u knjižnici Sveučilišta Cambridge. O tome vidjeti razgovor I. Neveščanina s gospodom F. Turner Vučetić, *London calling*, u časopisu - *** (2008.): *Zlato i srebro*, God. I, br. 1, ožujak, Zadar: 29-39, 31. Prema podacima iz Kataloga i dostupnoj domaćoj literaturi zaključujem kako se radi o matrikuli zadarske bratovštine sv. Jakova od Galičije u kojoj je na temelju prijepisa koji se čuva u Arhivu HAZU opširno pisala M. Novak Sambrailo. Prijepis naravno nije uključio i iluminacije pa o njima autorica ne donosi nikakve podatke, no analiza sadržaja poklapa se s podacima iz Kataloga. Novak Sambrailo, M. (1972.): *Matrikula bratovštine Sv. Jakova od Galičije u Zadru, Radovi Arhiva JAZU*, sv. I, Zagreb: 5-31. Od iste autorice o ovoj bratovštini vidjeti i: Novak Sambrailo, M. (1972.): *Plemići, građani i pučani u Zadru (XV-XVII st.)*, *Radovi instituta JAZU u Zadru*, Sv. 19, Zadar: 167-186. Bratovštinu spominje i C. F. Bianchi i kaže da je imala matrikulu koja je, zbog toga što nije udovoljavala zahtjevima vremena, reformirana i odobrena od mletačkog Senata 24. ožujka 1458. godine. Bianchi, C. F. (1877.), *Zara cristiana*, I, Zadar: 504-505. Bratovštinu sv. Jakova od Galičije spominje i G. Praga i kaže da se original njezine matrikule nalazi u biblioteci kuće Lantana. Praga, G. (1935.): *Zara nel rinascimento*, estratto dall' *Archivio Storico per la Dalmazia*, Vol. XX, Rim, 11. V. Cvitanović tvrdi da se original njezine matrikule nalazio u biblioteci obitelji Filippi, a kopija u biblioteci Paravia. Cvitanović, V. (1964.): nav. dj.: 464. Spisi ove bratovštine čuvaju se u Znanstvenoj knjižnici Zadar (Ms. 864/28356 - *Ducali e terminazioni a favore del Corpo dei Cittadini e della Scuola di San Jacopo di Galizia di Zara*, 26 aprile 1456 - 16 maggio 1609).

.....
8 *** (1955.): *Illuminated & Calligraphic Manuscripts, an Exhibition held at the Fogg Art Museum & Houghton Library February 14 - April 1 1955*, Harvard College Library, Cambridge, Massachusetts: 32, Tabla 61.

9 *** (1962.): *Supplement to the census of the Medieval and the Renaissance manuscripts in the United States and Canada*, originated by C. U. Faye, continued and edited by W. H. Bond, The Bibliographical Society of America, New York, 272.

- Cvitanović, V. (1964.): Bratovštine grada Zadra, *Zadar – Zbornik*, (ur.) J. Ravlić, Zagreb.
- Kovačević, M. (2007.): Ophodni križ – još jedan anžuvinski *ex voto* u Zadru?, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 31, Zagreb: 29-42.
- Lučić, N. (1998.): Filippi, zadarska građanska obitelj; Filippi, Natale (Božo, Božidar); Filippi, Natale (Lino), *Hrvatski biografski leksikon*, Sv. 4, E-Gm, (gl. ur.) T. Macan, Zagreb: 251-255.
- Novak Sambrailo, M. (1972.): Matrikula bratovštine Sv. Jakova od Galicije u Zadru, *Radovi Arhiva JAZU*, sv. I, Zagreb: 5-31.
- Novak Sambrailo, M. (1972.): Plemići, građani i pučani u Zadru (XV-XVII st.), *Radovi instituta JAZU u Zadru*, Sv. 19, Zadar: 167-186.
- Petricioli, I. (1977.): Dvije matrikule bratovštine sv. Silvestra u Zadru, *Radovi – Razdio društvenih znanosti* (7), God. 16., Sv. 16 (1976/1977.), Zadar: 145-156.
- Petricioli, I. (1987.): Renesansna tvrđava, u: Raukar, T., Petricioli, I., Švelec, F., Peričić, Š., *Prošlost Zadra III – Zadar pod mletačkom upravom*, Zadar.
- Petricioli, I. (2003.): Zadarska ikona u Texasu, *Radovi instituta za povijest umjetnosti*, 27, Zagreb: 27-34.
- Praga, G. (1935.): Zara nel rinascimento, estratto dall' *Archivio Storico per la Dalmazia*, Vol. XX, Rim.
- Strgačić, A. (1957.): Kada je zadarska bratovština flagelantata prešla iz crkve sv. Silvestra u crkvu sv. Tome Apostola, *Vjesnik Staleškog društva katoličkih svećenika NRH*, God. IV, br. 1-4, Zagreb: 51-74.
- Wieck, Roger S. (1983.): *Late medieval and Renaissance illuminated manuscripts: 1350 - 1525; in the Houghton Library*, The Department of Printing and Graphic Arts, Harvard College Library, Cambridge/Mass.
- *** (1955.): *Illuminated & Calligraphic Manuscripts, an Exhibition held at the Fogg Art Museum & Houghton Library February 14 – April 1 1955*, Harvard College Library, Cambridge, Massachusetts.
- *** (1962.): *Supplement to the census of the Medieval and the Renaissance manuscripts in the United States and Canada*, originated by C. U. Faye, continued and edited by W. H. Bond, The Bibliographical Society of America, New York.
- *** (1999.): *La Spezia – Museo Civico Amedeo Lia, Sculture e oggetti d'arte*, (ur.) M. Ratti – A. Marmorì, Silvana Editoriale, Cinisello Balsamo, Milano.
- *** (2000.): *Sotheby's, Western Manuscripts and Miniatures*, London, 34-35 New Bond Street Thursday, 6 July 2000., London.
- *** (2004.): *Dizionario biografico dei miniatori italiani: secoli IX-XVI*, (ur.) Milvia Bolatti, Edizioni Sylvestre Bonnard, Milano.
- *** (2008.): *Zlato i srebro*, God. I, br. 1 (ožujak), Zadar: 29-39.
- *** (2014.): *Vodič Državnog arhiva u Zadru*, (ur.) J. Kolanović, Knjiga II, Zadar.

Summary

RULES /MATRIKULA/ OF THE CONFRATERNITY AND SCHOOL OF ST. SYLVESTER IN ZADAR, HOUGHTON LIBRARY (MS TYP 231), HARVARD UNIVERSITY

The paper presents news and a colour photograph of the initial page of the rules /matrikula/ of Zadar confraternity of flagellants of St. Sylvester, once kept in the Filippi family in Zadar. In 1977 academic Ivo Petricioli wrote about the rules /matrikula/ based on older documentation and a greyscale photograph. The rules/matrikula/, in our country considered to be lost, is today kept in Houghton Library (MS Typ 231) at Harvard University (Cambridge, Massachusetts, USA). In 1952 Philip Hofer bought it from Hans Peter Kraus, while in 1967 it was deposited in the library. The initial page of the rules /matrikula/ is decorated with beautiful Renaissance illuminations. Along with skilfully painted initials and frames filled with rich decoration, three human figures are placed in the lower margin with corresponding inscriptions: St. Sylvester in papal ornate sitting on a throne along with priest Lagusin dressed in Mass vestments and provost /gaštald/ Šimun Obloserović wearing a confraternity tunic and holding a dark cap in his hands are kneeling symmetrically. Šimun Obloserović is mentioned in the census of Zadar citizens in 1527. On an old greyscale photograph at the base of the throne a ribbon was also visible on which the year 1540 could be read written in Roman numbers

as „MDXL“ indicating that the initial page of the rules /matrikula/ has been illuminated in that year. Along the upper margin of the initial page, the text „1426 primo Novembre“ has been added in free handwriting, which corresponds to the dating at the beginning of the text on the initial page and to the font of the text and leads to the conclusion that the writing of rules /matrikula/ has begun in 1426. The ribbon with the year 1540 written in Roman numbers as „MDXL“, still visible on Jelić's old greyscale photograph, on the colour photograph is seen damaged or deliberately erased, which is probably why this year is not mentioned in said foreign literature. The reason for which the year was annulled should be sought in the motives of some of the subsequent owners who might not have wanted the original year of the creation of the rules /matrikula/ to have been brought into question or was attempting for the decoration on the margins dated 1540 to be tied to the onset of the text and so appear older. On the ribbon tied around the vase in the lower right corner one can read the inscription: PRE / SBITER / IO / MVTINEN / F. suggesting the author of the illuminations to be priest Giovanni from the Italian town of Modena.